

Ортіна Г.В., д.держ.упр., доц., ТДАУ ім. Д. Моторного, м. Мелітополь,

ORCID: 0000-0001-6244-5759,

Рибальченко Н.П., ТДАУ ім. Д. Моторного, м. Мелітополь,

ORCID: 0000-0003-3358-2249

Ortina G., Doctor of Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of Public Administration, Administration and Law Department Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University, Melitopol,

Rybalchenko N., Lecturer of the Department of Public Administration and Law Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University, Melitopol

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У ФОРМУВАННІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FORMATION OF A RESPONSIBLE SOCIETY IN THE DEVELOPMENT OF DIGITALIZATION

Україна, як і весь світ, поступово виходить з карантину, викликаного пандемією коронавірусу. Втім, поетапне ослаблення обмежувальних заходів навряд чи колись поверне життя до звичного для всіх ритму, що існував до епідемії. Пандемія Covid-19 дуже швидко охопила весь світ, ці обставини були непередбачуваними та зумовили глобальний процес цифровізації. В умовах швидкого розвитку інформаційних технологій суспільство зазнає динамічних та глобальних змін. Діджиталізація виступає каталізатором інноваційного розвитку. Безперервні технологічні зміни призводять до появи таких можливостей, як гнучкість, реактивність та індивідуалізація продукції і послуг, однак разом із тим з'явилися й нові перешкоди, такі як швидкі технологічні перетворення, високий рівень складності, зміна переваг та вимог законодавства країн. Діджиталізація, перш за все, потрібна для того аби перейти від несистемної діджиталізації бізнесу, яка має залишитися позаду, та створити нову споживчу цінність і зовсім нову і якісну модель бізнесу. В Україні завдяки освіті та людям є необхідний потенціал для розвитку цифрових технологій, також є здобутки окремих компаній (технологічний сектор). Але є і серйозні проблеми: повільний розвиток системи, відсутність комплексного підходу і втрата часу. Поряд із використанням традиційних підходів до державотворення Україна, крокуючи в ногу з часом, враховуючи суспільні потреби та технологічні зміни, має всі підстави застосовувати досвід провідних країн світу, де одним із пріоритетних напрямків відповідального суспільства еволюції стало використання публічно-управлінських інновацій. Одним із таких модерних підходів, що формує складову сучасних нововведень у сфері публічного управління є діджиталізація публічних послуг – державних і громадських. Розширивши власний ресурсний потенціал, людина сьогодні стає дедалі вибагливішою до сфер публічних послуг, зокрема соціальних, які повинні повноцінно реалізувати інтерес її буденного

існування.

Ключові слова: державне управління, діджиталізація, відповідальне суспільство, публічні послуги, інновації.

Digitalization, first of all, is needed in order to move away from the unsystematic digitalization of business, which should be left behind, and to create a new consumer value and a completely new and high-quality business model. In Ukraine, thanks to education and people, there is the necessary potential for the development of digital technology, as well as the achievements of individual companies (technology sector). But there are serious problems: the slow system development, the lack of a comprehensive approach and the loss of time. Along with the use of traditional approaches to the creation of the state Ukraine, keeping up with the times, taking into account social needs and technological changes, has every reason to apply the experience of the leading countries of the world, which one of the priority areas of responsible society evolution was the use of public-management innovations. One of such modern approaches, forms a component of modern innovations in public administration is the digitalization of public services - state and public. Having expanded its own resource potential, a person today is becoming more demanding to the public service areas, in particular social services, which should fully realize the interest of its everyday existence.

Key words: public administration, digitalization, responsible society, public services, innovation.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження ролі держави у формуванні соціально-відповідального суспільства полягає в тому, що сьогодні майже всі розвинуті країни світу розглядають це питання на високому державному рівні. Більш того, все більша кількість урядів виробляє власні стратегії та підходи в області соціальної відповідальності і кроки щодо їх реалізації. Міжнародна практика показала, що роль держави у розвитку соціальної відповідальності неможливо переоцінити.

Пріоритетними напрямками формування і ефективного функціонування суспільства є підвищення ефективної соціальної політики держави, надання дієвих гарантій конституційних прав громадян в галузі праці, зайнятості, соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я, забезпечення житлом, поліпшення матеріального становища та умов життя людей і т.д.[3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики соціальної відповідальності присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Т. Антошко, Б. Батаєвої, Ю. Благова, Г. Боуена, І. Булеєва, О. Ворони, В. Воронкової, К. Девіса, П. Друкера, Д. Елкінгтона, А. Керолла, Ф. Котлера, А. Кретової, Т. Маматової, М. Мескон, Д. Муна, Р. Олексенка., А. Рижко, М. Руденка, М. Фрідмана, Е. Фрімена, Ф. Фукуями, С.Домбровської, В.Коврегіна, О.Колєнова, В.Скуратівського В.Трощинського, П. Ситника, К. Ващенко, І. Дудової, Ю. Ковбасюка, П. Ситника та інших. У вітчизняній літературі тема соціальної відповідальності, на жаль, не отримала належної ва-

гомості, а, враховуючи актуальність зазначеної проблеми, виникає необхідність у поглибленні наукових досліджень вищезазначених питань.

Постановка завдання. Метою наукового дослідження є - проведення теоретичного аналізу впливу держави на формування соціальної відповідальності суспільства в умовах діджиталізації.

Виклад основного матеріалу. У вузькому розумінні державне управління – це виконавча діяльність, метою якої є безпосередня організація соціальних процесів у суспільстві. Термін «державне управління» дуже тісно пов'язаний з терміном «виконавча влада» і практично виражає його сутність. Говорити про державне управління – це говорити про форми й методи виконавчої влади, тому що в основі її функціонування лежить поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову. Державне управління має яскраво виражений організаційний і виконавчо-розпорядчий характер.

Державне управління – це практичний організаційно - регулятивний вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на владну силу.

Місце й роль державного управління у суспільстві визначається тим, що воно діє системно, оскільки об'єднує функціонування двох найскладніших структур – державного апарату управління і публічних проявів суспільства. Стан будь-якого суспільства залежить від державного управління і його місце і роль визначається тим, що це цілеспрямований процес, що вимагає глибокого розуміння змісту, а також розробки й постановки конкретних цілей. Призначення державного управління – пізнавати потреби й інтереси керованих об'єктів, структурувати та здійснювати їх практичну реалізацію. Державне управління – це сукупність способів, прийомів, засобів і механізмів, за допомогою яких державні органи здійснюють організаційне забезпечення, сприяють організації й упорядкованості життєдіяльності суспільства та держави [7].

Ефективність та результативність публічного управління та адміністрування у сфері соціальної відповідальності завжди прямо залежать від економічного та соціального розвитку суспільства, оскільки функціонування будь-якого суспільства не можливе розвиватися без злагодженого порядку системної цілісності організації та вироблення механізму самоорганізації щодо подолання нестійкості системи, а нові умови функціонування системи вимагають змін, перебудови, пере трансформації системних рівнів складної системи соціального розвитку, їх гуманізації [2].

Основними напрямками удосконалення публічно-управлінської практики у площині імплементації соціальних пріоритетів є:

– застосування сервісного підходу у здійсненні соціальної функції держави, що передбачає дотримання принципів децентралізації і розмежування повноважень і спрямовано на розвиток мережевих форм управлінської взаємодії, прозорість і відкритість публічної влади, чутливість до запитів громадян;

- активне формування ринку соціальних послуг із реальною конкуренцією надавачів, підвищення якості і зниження витрат на виробництво соціальних послуг і максимальне наближення їх до споживача, підвищення адресності та економічно обґрунтоване витрачання коштів та інших ресурсів;
- оптимізація системи моніторингу та оцінки якості соціальних послуг;
- забезпечення на регіональному рівні методичного супроводу, навчання та перепідготовки персоналу надавачів послуг;
- залучення до співпраці неурядових організацій, зокрема у частині надання соціальних послуг;
- орієнтація на субсидіарні підходи, за яких держава створює стимули для діяльності і розвитку громадян та їх об'єднань через відповідні механізми, залишаючи за собою право втручатися тоді, коли люди дійсно не можуть подбати про себе власними зусиллями, визначаючи обов'язкові мінімальні соціальні гарантії і забезпечуючи їх дотримання [5];
- зміщення акцентів у біактивного та дієвого втілення принципів соціального партнерства та взаємного врахування різноманітних соціальних інтересів, що повинно сприяти консолідації суспільства, зміцненню базових інституцій соціальної держави сучасного типу та успішній імплементації сучасних соціальних пріоритетів.

Діджиталізація - буквально «оцифровування» - у широкому сенсі означає перехід інформаційного поля на цифрові технології. Світовим трендом наразі є «Індустрія 4.0» — це фаза цифровізації економіки, де головну роль відіграють аналітика великих даних («BigData») та сучасні космічні технології. Частка цифрової економіки у ВВП передових країн до 2030 року сягне 50-60%. [1]

Україна за кількістю працівників ІТ-сфери вважається одним із лідерів у Східній Європі. У нас налічується близько 90 тис. таких фахівців. Цей сектор розвивається напрочуд динамічно, а ще одним активним сектором економіки України є аграрний. Було б актуально поєднати дві найперспективніші галузі України: сільське господарство та ІТ [4].

Проблемами «цифровізації» економіки та застосування цифрових технологій в Україні сьогодні досліджуються фахівцями різних наукових шкіл та напрямків починаючи від макроекономічних процесів і переходячи на глибинні мікропроцеси та мікро кібернетичні моделі. І це не дивно, адже у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 - 2030 роки пріоритетними галузями для «першочергового застосування цифрових технологій», визнано такі сфери, як громадська безпека, освіта, охорона здоров'я, туризм, електронна демократія, екологія та охорона навколишнього природного середовища, життєдіяльність міст, безготівкові розрахунки, гармонізація з європейськими та світовими науковими ініціативами, державне управління [6].

Стрімкий розвиток віртуалізації економіки визначений як головний світовий тренд обумовлює і розвиток інфраструктурного середовища. Україна

відстає від розвинутих країн за рівнем розвитку окремих елементів інфраструктури електронного бізнесу та правового забезпечення і соціального захисту, але темпи Інтернет-торгівлі є в окремих випадках, випереджаючими країни з високим рівнем доходу. Український ринок Інтернет-торгівлі, постійно реагує на зростаючий попит, та активно розвивається в напрямках диверсифікації, збільшення, інтеграції та здешевлення онлайн-сервісів.

Про це свідчать основні тенденції збільшення ринку інтернет-торгівлі, обсяги якого за період 2012–2019 років зросли майже у 18 разів. При цьому, пік зростання споживачів послуг електронної комерції (понад 207%) порівняно з попереднім роком спостерігався у 2015 році. Необхідність розвитку організацій та підприємств у рамках парадигми цифровізації простору стійкого розвитку викликає доцільність впроваджувати на підприємствах додаткового модулю до КІС, за допомогою якого можна надавати інформацію персоналу щодо положень концепції сталого розвитку; підвищувати кваліфікацію персоналу; оцінювати персонал щодо використання таких знань у своїй роботі. Функціонування такого модулю у структурі корпоративних інформаційних систем допоможе вдосконалити функціонування управлінських ланок усіх рівнів.

Однією з найбільших переваг, що створюється завдяки діджиталізації, є «безмежний світ», де люди отримують повноваження завдяки глобальному доступу до робочих місць та продуктів. Наприклад, громадяни можуть використовувати «силу натовпу» для тиску на великі компанії, щоб змусити їх дотримуватися вищих етичних норм. Фінансування нових ініціатив може бути залучене без залучення глобальних фінансових гравців. Зростання економіки спільного використання (тобто економічна модель, що включає в себе однорангову діяльність, що забезпечує надання або обмін доступом до товарів і послуг, що сприяють веб-платформі) переносить продукти, які не використовуються в повній мірі, до ширшої групи користувачів, і побічний продукт зберігає дефіцитні ресурси планети. Усі ці приклади є ранніми ознаками нової форми демократії, де діджиталізація надає можливості людям.

Висновки. Отже, певною мірою «цифровізація» на підприємствах України вже триває. У сучасному бізнесі широко використовуються технології інформаційно-пошукових систем Інтернет, розміщення реклами та продаж товарів в Інтернеті, електронних платежів, електронних тендерів, електронних карткових розрахунків (у т.ч. з оплати праці), автоматизованих систем обліку заробітної плати та обліково-звітних процесів, електронних систем охорони та пожежної безпеки, електронних систем збору інформації контрольно-вимірювальних пристроїв, мобільний та селекторний зв'язок тощо. Саме тому необхідно досліджувати та формувати принципи нової парадигми бізнесу на основі використання концепції корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, яка дозволить сформувати нову філософію та нові стандарти бізнесу, та створити можливості для формування цифрового про-

сторю стійкого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Azhazha M. et al. Використання комунікацій та DATA-майнінгу як ключових стратегічних ресурсів у публічному управлінні та адмініструванні // *Humanities Studies*. 2020. №. 3 (80). С. 178-193.
2. Воронкова В. Г., Олексенко Р. І. Формування концепції соціального розвитку як динамічної системи у контексті публічного управління та адміністрування. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. (Серія "Державне управління"). 2020. Вип. 2 (13). С. 255-272.
3. Концепція соціальної держави України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S>.
4. Олексенко К. Формирование профессиональных ИТ-компетентностей как основа формирования интеллектуального капитала нового промышленного уклада общества. Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні і практичні засади еволюції від інформаційного суспільства до «суспільства знань» і до smart-суспільства: виклики і можливості четвертої промислової революції». 2018. С. 176-179.
5. Олексенко Р. І., Воронкова В. Г. Формування моделі класифікації соціальних процесів у публічному управлінні та адмініструванні: понятійно-категорійний апарат. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. 2020. Вип. 3 (70). С. 82-90.
6. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
7. Руденко М. В., Губанов М. М. Роль держави у формуванні підходів до розуміння сутності корпоративної соціальної відповідальності // *Економіка та держава*. 2012. №. 10. С. 39-41.

References:

1. Azhazha M. et al. Vykorystannya komunikacij ta DATA-majnyngu yak klyuchovyx strategichnyx resursiv u publichnomu upravlinni ta administruvanni // *Humanities Studies*. 2020. #. 3 (80). S. 178-193. [Azhazha M. et al. The use of communications and DATA-mining as key strategic resources in public administration and administration // *Humanities Studies*. 2020. №. 3 (80). Pp. 178-193].
2. Voronkova V. G., Oleksenko R. I. Formuvannya koncepciyi socialnogo rozvytku yak dynamichnoyi systemy u konteksti publichnogo upravlinnya ta administruvannya. Visnyk Nacionalnogo universytetu cyvilnogo zahystu Ukrayiny :zb. nauk. pr. (Seriya «Derzhavne upravlinnya»). 2020. Vyp. 2 (13). S. 255-272.

[Voronkova V.G., Oleksenko R.I. Formation of the concept of social development as a dynamic system in the context of public administration. Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine: Coll. Science. etc. (Series «Public Administration»). 2020.Vip. 2 (13). Pp. 255-272].

3. Koncepciya socialnoyi derzhavy Ukrayiny. Elektronnyj resurs. Rezhym dostupu: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S>. [The concept of the welfare state of Ukraine. Electronic resource. Access mode: <https://ips.ligazakon.net/document/JF1S>].

4. Oleksenko K. Formyrovanye professyonalnyx IT-kompetentnostej kak osnova formyrovanyya intellektualnogo kapytala novogo promyshlennogo uklada obshhestva. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferenciya «Teoretychni i praktychni izasady evolyuciyi vid informacijnogo suspilstva do «suspilstvaznan`» i do smart-suspilstva: vyklyky i mozhlyvosti chetvertoyi promyslovyi revolyuciyi». 2018. S. 176-179. [Oleksenko K. Formation of professional IT competencies as a basis for the formation of intellectual capital of the new industrial structure of society. International scientific-practical conference «Theoretical and practical principles of evolution from the information society to the» knowledge society «and to the smart-society: challenges and opportunities of the fourth industrial revolution.» 2018. pp. 176–179].

5. Oleksenko R. I., Voronkova V. G. Formuvannya modeli klasyfikaciyi socialnyx procesiv u publichnomu upravlinni ta administruvanni: ponyatijno-kategorijnyj aparat. Teoriya ta praktyka derzhavnogo upravlinnya :zb. nauk. pr. 2020. Vy`p. 3 (70). S. 82-90. [Oleksenko R.I., Voronkova V.G. Formation of a model of classification of social processes in public administration and administration: conceptual and categorical apparatus. Theory and practice of public administration: coll. Science. pr. 2020. Vip. 3 (70). Pp. 82-90.].

6. Pro sxvalennya Koncepciyi rozvytku cyfrovoyi ekonomiky ta suspilstva Ukrayiny na 2018-2020 roky ta zatverdzhennya planu zaxodiv shhodo yi realizaciyi. Elektronnyj resurs. Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>].

7. Rudenko M. V., Gubanov M. M. Rol` derzhavy u formuvanni pidxodiv do rozuminnya sutnosti korporatyvnoy isocialnoyi vidpovidalnosti //Ekonomika ta derzhava. 2012. #. 10. S. 39-41. [Rudenko M.V., Gubanov M.M. The role of the state in shaping approaches to understanding the essence of corporate social responsibility // Economy and State. 2012. №. 10. pp. 39-41].